

Türkiye'nin Paris İklim Anlaşması Süreci'ne İlişkin Görüşümüz

Türkiye Cumhuriyeti'nin 22 Nisan 2016 tarihinde New York'ta düzenlenen imza töreninde imzaladığı Paris İklim Anlaşması metninin meclise sunulacağı haberi, Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından geçtiğimiz Eylül ayında BM Genel Kurulu'nda duyurulmuştu. 6 Ekim 2021'de anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunmasına dair kanun teklifi, yürürlük ve yürütme maddeleri de ayrı ayrı oylanarak TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi ve dün resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Anlaşma Neyi Hedefliyor?

Uluslararası iklim rejimini oluşturan Birleşmiş Milletler İklim Çerçeve Direktifinden sonra Kyoto Protokolü ve şimdi ise Paris İklim Anlaşması, iklim krizinin yıkıcı etkilerinin önlenmesi ve en aza indirilmesi hedefini önüne koymaktadır.

Aralık 2015'te 196 ülke tarafından imzalanan anlaşma, küresel sıcaklık ortalaması artışının 2 dereceyi aşmamasını, mümkün olduğunca 1,5 derecenin altında tutulmasını hedeflemektedir. Anlaşmaya göre gelişmiş ülkeler daha fazla emisyon azaltım yükü alırken, gelişmekte olan ülkeler mevcut kapasitelerine göre azaltım sağlayacaktır. Gelişmiş ülkeler 2050 yılına kadar sıfır emisyon konumuna gelecek ve gelişmekte olan ülkelere finansal destek sağlayacaktır. Ülkeler her 5 yılda bir iklim krizi ile ilgili ulusal katkı beyanlarını sunarak emisyon azaltım hedeflerini güncelleyecektir.

Türkiye'nin Durumu

Türkiye Birleşmiş Milletler İklim Çerçeve Direktifi'ni imzalamış fakat imzaladığı tarihte OECD (Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü) üyesi olması sebebiyle sözleşmenin her iki ekinde de bulunmak zorunda olduğu için 7. Taraflar Konferansı'nda, oluşturulacak iklim fonuna destek yapacak ülkeler statüsünden çıkana kadar sözleşmeyi meclisten geçirmemiştir. Benzer şekilde Kyoto Protokolünde de kabul edildiği tarihte çerçeve sözleşmesine taraf ülke olmadığı için emisyon azaltım hedefi bulunmayacak şekilde sözleşmeyi imzalamıştır.

Paris İklim Anlaşması ile oluşturulan beyan sisteminde, Türkiye Ulusal Katkı Beyanı'nda 2030 yılı için 1.175 Milyon ton CO₂ yerine 929 Milyon ton CO₂ seviyesine getireceğini beyan etmiştir. Senaryo için başlangıç noktası 430 Milyon ton CO₂'dir. Bu aslında Türkiye'nin sunduğu ulusal beyanda emisyon azaltımına gitmediği, sadece artıştan azaltım gibi bir strateji ile emisyonlarını arttırmaya devam edeceği görülmektedir. Buna gerekçe olarak ise Türkiye'nin ekonomik büyüme, nüfus artışı gibi ölçütler dikkate alınarak emisyon azaltımı yapmasının imkânsızlığı gösterilmektedir.

Her fırsatta Türkiye Ekonomisinin “büyüklüğüne” vurgu yapılırken, konu iklim krizi ile mücadele olduğunda “gelişmekte olan ülke” olarak kalmak konusundaki ısrarda ayrıca bir tutarsızlık göstermektedir.

31 Ekim-12 Kasım arasında yapılacak olan 26.BM İklim Konferansı’nın hemen öncesinde Paris İklim Anlaşmasının Mecliste kabul edilerek yürürlüğe girmesi, iklim krizi ile mücadele konusunda gecikmiş olsa olumlu bir adımdır. Fakat yalnızca verilen fonlardan istifade etmek üzerine kurulan bir iklim politikasının, iklim krizi ile mücadele konusunda yeterli olmayacağı da açıktır.

Anlaşmalar İklimi Korur Mu?

Dünya tarihinde yaşanan gelişmelerle birlikte; kentleşme, hızlı nüfus artışı, sanayileşme, toplumların üretim ve tüketim faaliyetlerindeki değişimler gibi etkenler doğal varlıkların kullanımına ilişkin talebi artırmıştır. Bugünkü mevcut durumda ise ekosistemler insan faaliyetlerinin yükünü taşıyamaz hale gelmiştir.

Kapitalizm ile doğa ücretsiz bir ham madde olarak görülmeye başlanmış, insanla doğa arasındaki eşitlik ilkesi bu noktada bozulmuştur. Dünyanın hemen her ülkesinin ekonomik bir sistem olarak kabul ettiği bu sistem; daima daha çok tüketim ve kâr etme arzusu üstüne kuruludur.

İklim krizi yalnızca kirlilik üzerinden değil söz konusu kirliliği azaltıcı etkisi olan ekosistem bileşenleri üzerinden de ele alınmalıdır. Ormanların, meraların, bozkırların, sulak alanların vb. korunması da elzemdir. Bütüncül arazi kullanım planlamaları oluşturulmaksızın ve ekosistem etkileşimsellik ve kümülatiflik üzerinden değerlendirilmeksizin iklim krizi ile gerçek bir mücadeleden bahsedilemez.

Ne Yapmalı?

Paris İklim Anlaşması kapsamında ülkelerin sundukları ulusal beyanlar dönem sonunda gerçekleştirilmiş olsa bile; planlanan politikalarla yer kürenin ısıısını, anlaşmada öngörülen sınırı aşarak 2.7 °C arttırılacağı araştırmacılar tarafından ifade edilmektedir. Bu durumda anlaşmayı imzalayan ülkelerin mevcut ekonomik yapısı, üretim ve tüketim süreçleriyle ilgili sundukları hedefler yetersiz kalmakta ve azaltım hedefleriyle ilgili radikal adımlar atılması gerekmektedir. Ayrıca anlaşmanın beyanların gerçekleştirilmemesi durumu için bir yaptırım da olmaması, azaltım politikalarını gevsemeye sebep olabilmektedir. Bu sebeple iklim krizinin en aza indirilebilmesi için daha kapsamlı ve yaptırımlar ile güçlendirilmiş bir anlaşmanın oluşturulması ve daha da önemlisi bu anlaşmaları anlamlı hale getiren önlemlerin uygulanması gerekmektedir.

İklim krizinin yıkıcı etkilerini en aza indirmek için enerji politikaları geliştirilirken bilimsel veriler göz önünde bulundurulmalıdır. Tüm kamu kurumları arasında koordinasyon ve birlik sağlanmalıdır. Arazi kullanımında üst ölçekli planlama yapılmalı ve ekosistem bütüncül

değerlendirilmelidir. Fosil yakıtlar terk edilmeli, orman, toprak, su varlıkları gibi temel ekosistem bileşenleri korunmalıdır. Enerji kayıpları giderilmeli ve enerji verimliliği sağlayacak teknoloji ve altyapı çalışmaları yapılmalıdır.

Halkın iklim krizi ile ilgili bilgi ve gelişmelere erişimi kolaylaştırılmalı ve doğru bilgiye erişebilmesi sağlanmalı ve iklim krizi konusundaki karar alma süreçlerinde tarafların katılımına açık süreçlerin yürütülmesi gerekmektedir.

TMMOB ÇEVRE MÜHENDİSLERİ ODASI

İSTANBUL ŞUBESİ YÖNETİM KURULU

08 EKİM 2021